Minister
Klimatu i Środowiska

Paulina Hennig-Kloska

DLŁ-WNO.0501.27.2026.AS
4605234.19044180.15421439
Warszawa, 02-11-2026

Sprawa: Przygotowanie materiału informacyjnego w związku z planowanym posiedzeniem Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa na temat populacji dzikich zwierząt, w szczególności dzików, na terenach zurbanizowanych (stan populacji, system inwentaryzacji i monitoringu migracji, problemy, procedury reagowania na obecność dzikich zwierząt w miastach, podział kompetencji w zakresie odłowu i redukcji populacji oraz sposób finansowania tych zadań, potrzeba ewentualnego doprecyzowania przepisów w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych, stanowiska prezentowanego przez regionalne izby obrachunkowe oraz resort klimatu i środowiska)

Pani
Urszula Pasławska
Przewodnicząca
Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Sejm RP

Szanowna Pani Przewodnicząca,

w nawiązaniu do pisma z 19 października 2026 roku, znak: OSZ.016.40.2026 przedstawiam poniższe informacje.

1. Charakter i skala zjawiska

Obecność dzikich zwierząt, zwłaszcza dzików, w miastach i na ich obrzeżach ma obecnie charakter powszechny i długotrwały. Problem występuje w wielu miejscowościach i wymaga równoległego stosowania działań prewencyjnych, organizacyjnych, edukacyjnych oraz rozwiązań systemowych.

Do najważniejszych przyczyn zwiększonej obecności dzików na terenach zurbanizowanych należą:

- postępująca urbanizacja terenów podmiejskich i ograniczanie naturalnych siedlisk zwierząt;
- łatwy dostęp do pożywienia, przede wszystkim niezabezpieczonych odpadów komunalnych;
- świadome dokarmianie zwierząt przez ludzi;
- nieporządkowanie nieużytków, zakrzaczeń, trzcinowisk i innych miejsc dogodnych do bytowania;
- stopniowa utrata przez zwierzęta naturalnej płochliwości wobec człowieka;
- niewystarczające uwzględnianie problematyki obecności dzikich zwierząt w planowaniu przestrzennym i zarządzaniu zielenią miejską.

Skala konfliktów pomiędzy ludźmi a dzikami na terenach zurbanizowanych nie sprowadza się wyłącznie do liczebności populacji. Istotne znaczenie mają również czynniki, które

powodują, że przestrzeń miejska staje się dla tych zwierząt atrakcyjnym i łatwo dostępnym miejscem żerowania oraz bytowania.

2. Stan populacji oraz system inwentaryzacji i monitoringu migracji

Na poziomie krajowym nie jest obecnie prowadzona jednolita inwentaryzacja dzików bytujących na terenach zurbanizowanych, obejmująca wszystkie miasta. W konsekwencji nie ma podstaw do wskazania wiarygodnej liczby dzików występujących w granicach polskich miast ani do określenia jednolitego trendu zmian liczebności tej populacji. Dostępne dane mają charakter szacunkowy i odnoszą się przede wszystkim do zwierzyny występującej w obwodach łowieckich.

Podstawowym instrumentem pozyskiwania informacji o liczebności zwierzyny łownej jest inwentaryzacja przeprowadzana na potrzeby rocznych planów łowieckich. Zgodnie z art. 8a ustawy – Prawo łowieckie[1], roczny plan łowiecki sporządza się w szczególności na podstawie inwentaryzacji zwierzyny. Inwentaryzację przeprowadzają dzierżawcy albo zarządcy obwodów łowieckich do 10 marca każdego roku, według stanu na ten dzień. Obejmuje ona szacowaną liczebność zwierząt łownych z podziałem na gatunki.

System ten nie zapewnia jednak pełnych danych o dzikach przebywających na terenach zurbanizowanych. Zgodnie z art. 26 pkt 2 ustawy – Prawo łowieckie tereny położone w granicach administracyjnych miast co do zasady nie wchodzą w skład obwodów łowieckich. Wyjątek dotyczy większych obszarów leśnych lub rolnych znajdujących się w granicach miasta, z których może zostać utworzony obwód łowiecki albo które mogą zostać włączone do innego obwodu. Oznacza to, że ustawowa inwentaryzacja służąca planowaniu łowieckiemu może obejmować jedynie te części miasta, które należą do obwodu łowieckiego, nie obejmuje natomiast zasadniczej części zwartej zabudowy miejskiej oraz pozostałych terenów wyłączonych z obwodów.

Informacje o obecności dzików na terenach zurbanizowanych są gromadzone przede wszystkim na poziomie lokalnym, m.in. na podstawie zgłoszeń mieszkańców, interwencji służb, obserwacji terenowych, fotopułapek i okresowych liczeń. Brak jednolitej metodyki zbierania i przetwarzania tych informacji powoduje jednak, że dane pochodzące z poszczególnych miast mają charakter fragmentaryczny i często są nieporównywalne. Nie funkcjonuje również ogólnokrajowy system monitorowania migracji dzików pomiędzy obwodami łowieckimi a terenami zurbanizowanymi ani przemieszczania się zwierząt w obrębie aglomeracji.

W obecnym stanie dane pochodzące z inwentaryzacji łowieckiej, statystyk interwencji służb miejskich, informacji o zdarzeniach drogowych oraz danych epizootycznych należy zatem traktować jako zbiory wzajemnie się uzupełniające, nie zaś jako elementy jednego, kompletnego systemu monitoringu.

3. Obowiązujące podstawy prawne

[1] Ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2025 r. poz. 539, z późn. zm.).

Art. 45 ust. 3 ustawy z 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie umożliwia staroście, działającemu w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, wydanie decyzji o:

- odłowie zwierzyny;
- odłowie wraz z uśmierceniem;
- odstrzale redukcyjnym.

Instrument ten może być stosowany również na terenach zurbanizowanych, jeżeli zwierzyna stwarza szczególne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania obiektów produkcyjnych lub użyteczności publicznej. Działania podejmowane na tej podstawie mają charakter interwencyjny i nie stanowią elementu planowej gospodarki łowieckiej. W pierwszej kolejności samorządy powinny stosować rozwiązania prewencyjne i nieletalne, jeżeli pozwala na to charakter zagrożenia.

Ponadto, zgodnie z art. 33a ustawy o ochronie zwierząt[2], w przypadku gdy zwierzęta stanowią nadzwyczajne zagrożenie dla życia, zdrowia lub gospodarki człowieka, w tym gospodarki łowieckiej, dopuszcza się podjęcie działań zmierzających do ograniczenia liczebności ich populacji. Miejsce, warunki, czas i sposoby ograniczenia liczebności zwierząt określa sejmik województwa w drodze uchwały, po spełnieniu wymogów przewidzianych w ustawie.

Możliwość przemieszczania odłowionych dzików podlega istotnym ograniczeniom wynikającym z przepisów weterynaryjnych dotyczących przeciwdziałania afrykańskiemu pomorowi świń (ASF), w szczególności z regulacji zawartych w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2023/594 z dnia 16 marca 2023 r. W praktyce znacząco ogranicza to możliwość stosowania modelu polegającego na odławianiu dzików na terenie miasta i wypuszczaniu ich w innych lokalizacjach. W rezultacie działania interwencyjne muszą być planowane z uwzględnieniem obowiązujących wymogów sanitarnych i weterynaryjnych. Jednocześnie w odpowiedzi na narastający problem obecności dzików na terenach zurbanizowanych (m.in. na terenie m.st. Warszawy) oraz protesty społeczne przeciwko ich uśmiercaniu, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zadeklarował na początku października 2026 roku podjęcie działań na forum międzynarodowym. Resort zapowiedział oficjalne wystąpienie do Komisji Europejskiej z wnioskiem o ustanowienie odstępstwa sanitarnego od unijnego zakazu relokacji dzikich zwierząt, wynikającego z przepisów o zwalczaniu ASF. Takie rozwiązanie ułatwiłoby podejmowanie działań wobec dzików przebywających na terenach miejskich.

W ocenie Ministerstwa Klimatu i Środowiska działania określone w art. 45 ust. 3 ustawy – Prawo łowieckie stanowią zadanie własne powiatu wykonywane przez starostę. Stanowisko to opiera się na następujących przesłankach:

- ustawa – Prawo łowieckie wprost wskazuje, które zadania starosty są zadaniami z zakresu administracji rządowej;
- art. 45 ust. 3 ustawy – Prawo łowieckie nie zawiera takiego zastrzeżenia;
- działania mają charakter interwencyjny i służą ochronie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego;
- działania nie stanowią elementu gospodarki łowieckiej;

[2] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2023 r. poz. 1580, z późn. zm.).

- interwencje nie służą realizacji celów łowiectwa, lecz usunięciu konkretnego zagrożenia.

Stanowisko Ministerstwa Klimatu i Środowiska ma charakter interpretacyjny i nie jest wiążące dla innych organów. W praktyce występują rozbieżności dotyczące kwalifikacji prawnej oraz zasad finansowania działań polegających na odłowie, odłowie wraz z uśmierceniem i odstrzale redukcyjnym zwierzyny. Odmienne stanowiska prezentowane są przez regionalne izby obrachunkowe oraz znajdują odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów administracyjnych.

Niezależnie od działań interwencyjnych podejmowanych na podstawie przepisów szczególnych, kluczowe znaczenie mają działania zapobiegawcze realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego. W szczególności gminy powinny podejmować działania służące ograniczaniu atrakcyjności terenów miejskich dla dzikich zwierząt, w tym związane z:

- gospodarką odpadami, w szczególności ograniczaniem dostępu zwierząt do źródeł pożywienia;
- utrzymaniem porządku i właściwym zagospodarowaniem terenów zieleni;
- edukacją mieszkańców;
- kształtowaniem przestrzeni miejskiej z uwzględnieniem problematyki występowania dzikich zwierząt;
- ograniczaniem dostępu zwierząt do miejsc schronienia i bytowania.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska we współpracy z Urzędem Miasta Gdyni przygotowuje rekomendacje dla jednostek samorządu terytorialnego, obejmujące katalog dobrych praktyk oraz nieletalnych działań prewencyjnych możliwych do wdrożenia przed zastosowaniem art. 45 ust. 3 ustawy – Prawo łowieckie.

Minister Klimatu i Środowiska w 2024 r. zwrócił się do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o rozważenie zmian w przepisach w zakresie właściwości tych organów. W przekazanych odpowiedziach Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji uznały, że obowiązujący stan prawny w wystarczającym stopniu określa obowiązki i uprawnienia organów administracji oraz zasady finansowania działań podejmowanych wobec dzików na terenach zurbanizowanych.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska dostrzega, że kwestia finansowania działań podejmowanych na podstawie art. 45 ust. 3 ustawy – Prawo łowieckie pozostaje sporna i wymaga jednoznacznego doprecyzowania w przepisach. Doprecyzowania wymaga również kwestia współpracy administracji rządowej i samorządowej. Problematyka ta była przedmiotem prac Zespołu do spraw zmian systemowych w łowiectwie, będącego organem pomocniczym Ministra Klimatu i Środowiska. Na obecnym etapie nie zostały jeszcze podjęte szczegółowe rozstrzygnięcia co do dalszego sposobu procedowania tych rekomendacji.

4. Procedury reagowania na obecność dzikich zwierząt

Podstawowym kierunkiem działań powinno być ograniczanie atrakcyjności terenów miejskich jako miejsc żerowania i bytowania dzikich zwierząt. W szczególności obejmuje to:

- regularny i sprawny odbiór odpadów komunalnych;
- stosowanie pojemników na odpady zabezpieczonych przed otwarciem lub wywróceniem przez zwierzęta;
- eliminowanie łatwo dostępnych źródeł pokarmu pochodzenia antropogenicznego;
- przeciwdziałanie dokarmianiu dzikich zwierząt;
- prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców;
- wykaszanie i porządkowanie nieużytków, traw, trzcinowisk oraz zakrzaczeń sprzyjających bytowaniu zwierząt;
- odpowiednie kształtowanie utrzymywanie terenów zieleni;
- stosowanie ogrodzeń i zapachowych środków odstraszających;
- uwzględnianie obecności i migracji zwierząt w planowaniu przestrzennym.

Działania te powinny być prowadzone przy współpracy jednostek samorządu terytorialnego z:

- właściwymi organami Polskiego Związku Łowieckiego;
- służbami weterynaryjnymi;
- kołami łowieckimi;
- jednostkami Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Na terenach miejskich wykonywanie polowania jest ograniczone przede wszystkim ze względu na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców. Nie oznacza to jednak braku możliwości podejmowania działań interwencyjnych wobec dzików. Starosta, działając w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, może na podstawie art. 45 ust. 3 Prawa łowieckiego wydać decyzję o odłowie, odłowie z uśmierceniem albo odstrzale redukcyjnym, jeżeli zostały spełnione ustawowe przesłanki zastosowania tego przepisu.

Procedury reagowania zależą również od tego, czy interwencja dotyczy gatunku łownego, czy gatunku objętego ochroną.

W przypadku gatunków chronionych ustawa o ochronie przyrody[3] określa zakazy wynikające z ochrony gatunkowej, w tym zakaz umyślnego zabijania, płoszenia i niepokojenia zwierząt. Jednocześnie przewiduje możliwość uzyskania odstępstw od tych zakazów w przypadkach uzasadnionych m.in. koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, ochrony zdrowia i życia ludzi lub ochrony mienia.

Zezwolenie na odstępstwo od zakazu umyślnego płoszenia lub niepokojenia wilków i niedźwiedzi wydaje właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, po spełnieniu przez wnioskodawcę wymagań określonych w art. 56 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody. Jeżeli środki alternatywne, takie jak zabezpieczenie mienia, odstraszanie lub płoszenie, okażą się nieskuteczne albo niecelowe, Generalny Dyrektor Ochrony

[3] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 1315).

Środowiska może zezwolić na odstępstwo od zakazu umyślnego zabijania osobników gatunków objętych ochroną ścisłą.

W przypadku wilków i niedźwiedzi przepisy umożliwiają również stosowanie bardziej elastycznych metod płoszenia, w tym wykorzystanie broni gładkolufowej z amunicją niepenetracyjną (kule gumowe). Celem tych działań nie jest wyrządzanie zwierzętom krzywdy, lecz wywołanie u nich bodźca awersyjnego, który pozwala utrzymać naturalny dystans zwierząt wobec człowieka.

Dzik jest natomiast gatunkiem łownym. Wobec dzików zastosowanie znajdują przede wszystkim instrumenty przewidziane w ustawie – Prawo łowieckie, ustawie o ochronie zwierząt oraz w przypadku zagrożenia ASF w przepisach dotyczących zwalczania chorób zakaźnych zwierząt.

Podsumowując, obowiązujące przepisy przewidują instrumenty umożliwiające podejmowanie działań wobec dzików stwarzających zagrożenie na terenach zurbanizowanych. Praktyka ich stosowania wskazuje jednak na utrzymujące się rozbieżności dotyczące podziału odpowiedzialności oraz sposobu finansowania odłowu, odłowu wraz z uśmierceniem i odstrzału redukcyjnego.

Niezależnie od ewentualnych przyszłych zmian prawnych kluczowe znaczenie mają działania prewencyjne, właściwe gospodarowanie odpadami, edukacja mieszkańców, rozwijanie systemów gromadzenia danych oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządową, służbami weterynaryjnymi, Polskim Związkiem Łowieckim i Lasami Państwowymi.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska będzie kontynuowało analizy i działania dotyczące problematyki występowania dzików na terenach zurbanizowanych, w tym zagadnień związanych z odpowiedzialnością poszczególnych organów, finansowaniem działań interwencyjnych oraz możliwościami usprawnienia współpracy pomiędzy administracją rządową i samorządową.

Z wyrazami szacunku

Paulina Hennig-Kloska
Minister Klimatu i Środowiska
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/